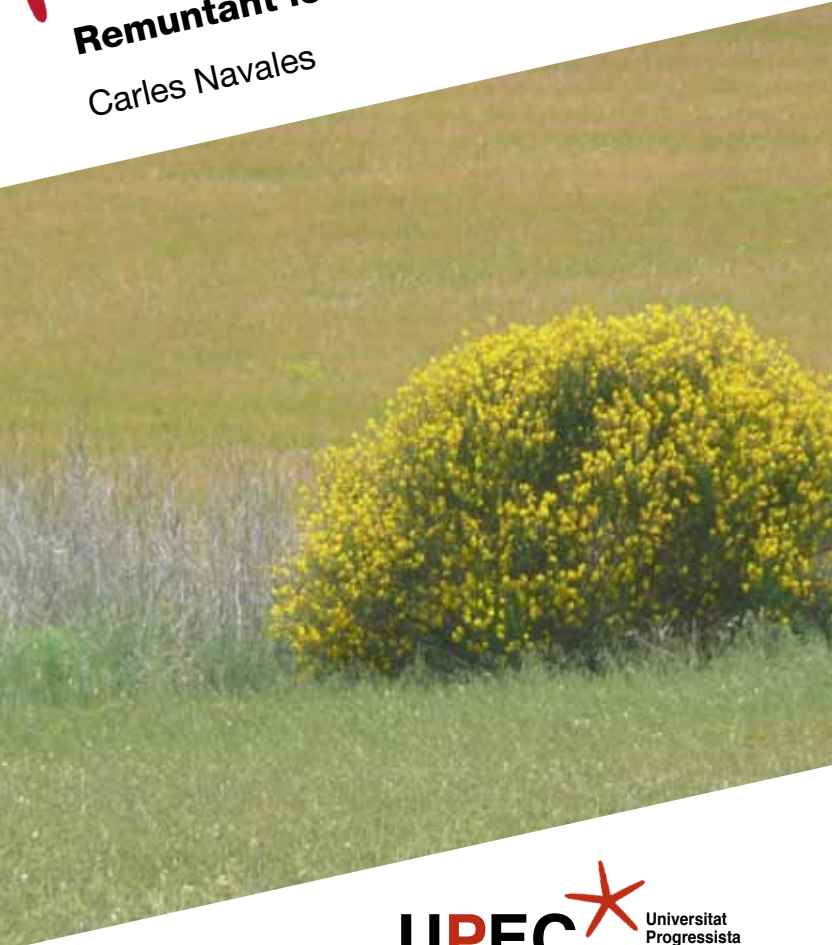

25

Remuntant les crisis: l'abans i l'ara

Carles Navales

UPEC

Universitat
Progressista
d'Estiu de Catalunya

Universitat Progressista
d'Estiu de Catalunya (UPEC) és filla d'un
llinatge que no vol que resti desconegut.
Fills i néts de les aspiracions de les classes
populars catalanes del segle XIX, plasmades
en el seu vell lema "Instruir-vos i sereu lliures, associeu-
vos i sereu forts, estimeu-vos i sereu feliços", fills i néts
de l'esforç de la primavera republicana dels anys trenta
on s'anunciava que "Per damunt de tot, cultura.
Res no quedarà de l'esforç cívic dels nostres dies sense
la pressió d'un ambient que ens porti a tots pels
camins més càlids de la intel·ligència" i fills i néts de
l'antifranquisme social i polític que aconseguí reconstruir
la raó democràtica al nostre país, volem que el llegat del
passat també teixeixi el nostre present cap al futur.

Autor: Carles Navales
Assessorament lingüístic: Montse Alba i Mar Olivé
Coordinació de la publicació: Montse Alba

Edita: UPEC
Producció: Primera Impressió
ISBN. 978-84-614-1981-4
DL. B-27556-2010

El contingut d'aquesta publicació pot ser reproduït, sempre que se'n citi la procedència.

Aquest llibre està imprès en paper certificat FSC, Boscos Ben Gestionats, Fons controlades i fusta i fibra reciclada.

**Remuntant les crisis:
L'abans i l'ara**

Carles Navales

Director de la revista *La Factoria*

La conjuntura econòmica era greu després de donar de ple a Espanya la crisi del petroli de 1973.

En un país en el qual el 66% de l'energia era importada, la crisi petrolífera de 1973 va passar desapercibuda per als últims governs de Franco, que no van prendre cap mesura pel que fa al barril de petroli, que va pujar en dotze mesos d'1,63 a 14 dòlars.

L'atur comença el seu llarg creixement: se situa en 900.000 persones de les quals només 300.000 reben subsidi de desocupació i seguirà pujant fins als 2.000.000 d'aturats.

Mig milió d'immigrants volien tornar a Espanya.

La inflació estava a nivells gairebé sud-americans: del 20% de 1976 es passa, a mitjans de 1977, al

44%, davant el 10% de mitjana dels països de l'OCDE.

6

Les exportacions cobreixen el 45% de les importacions; el país manca de recursos per mantenir els seus intercanvis amb l'exterior i perd 100 milions de dòlars diaris de reserves exteriors, acumulant, entre 1973 i 1977, 14.000 milions de dòlars de deute exterior, cosa que representava un import superior al triple de les reserves d'or i divises del Banc d'Espanya. Les empreses tenen deutes de centenars de milers de milions de pessetes i els crèdits bancaris estan per damunt del 12%. Es parlava de fuga de capitals des dels últims anys de la dictadura. La majoria dels empresaris recelava de la nova situació política i dels nous interlocutors socials: els sindicats democràtics.

Aquesta va ser l'Espanya que heretem de Franco, que descansi en pau. I en aquella Espanya comencen a treballar els recent legalitzats sindicats democràtics.

Els Pactes de la Moncloa de 1977 marquen una inflexió, reduint la inflació al 24%. Els treballadors fan sacrificis econòmics, a canvi de millores socials. Potser, l'espanyola, sigueu l'única classe

obrera del món que, enmig d'una duríssima crisi econòmica, va prioritzar la construcció de la democràcia com a millor eina per recuperar una economia malaguanyada, encara tot i saber que cada dia es perdien milers de llocs de treball. A Barcelona, per posar un exemple, la taxa d'ocupació, en nombre absolut de llocs de treball coberts, no va tornar a ser la mateixa fins l'any 2000.

A diferència d'ara, aleshores la classe treballadora tenia un objectiu: la democràcia. Els sindicats i els partits polítics eren espais de fraternitat. I la meta social era clara: construir l'Estat del benestar en una democràcia segura i participativa. I els objectius ja s'han assolit.

La societat ha canviat. Però amb el canvi de segle hi ha hagut, també, un canvi de societat. Hem passat de l'era industrial a l'era informacional. Antigament era el taylorisme i el fordisme, on la persona no comptava, només valia com a eina productiva. Ara hi ha la possibilitat contrària, en la societat informacional juga un gran paper la possibilitat que la persona aporti les seves idees per innovar i crear: de ser un subjecte intel·lectualment passiu, abans; a intel·lectualment actiu, ara...

Però cal superar la inseguretats. En el passat un fill d'obriers sabia que en el futur viuria com els seus pares, i que si s'esforçava a estudiar viuria quelcom millor. Avui ja no és així. Ningú sap el futur que li espera. I aquest és, potser, el principal element identitari que ha entrat en crisi: la seguretats en un mateix.

D'aquí que convingui aprofitar l'actual crisi per construir una societat basada en els valors i en l'educació de les persones. És el que alguns hem anomenat el keynesianisme informacional.

8

El keynesianisme informacional

Per superar la crisi es necessita intervenció estatal: regular certs sectors de l'economia, com el financer, i enfortir la demanda. Però aquesta tornada a Keynes només pot produir-se sobre la base de la nova economia digital. És el keynesianisme de la informació. Avui, toca desenvolupar aquesta nova variant del keynesianisme.

La primera vegada que vaig sentir parlar del keynesianisme informacional va ser a Sabadell, de llavis del professor Manuel Castells. Era el 6 de novembre de 2001. En un auditori abarrotat de

públic, l'il·lustre professor clausurava el cicle “Sabadell en línia”, dirigit per La Factoria. La seva conferència, titulada “Nova economia i política urbana”, està publicada en aquella revista.

Va interrogar Manuel Castells: “Què vol dir keynesianisme informacional?”. I ens va donar la seva resposta dient-nos que la crisi de la dècada de 1930 hauria seguit amb una postcrisi després de la segona guerra mundial si no hi hagués hagut una sèrie d'inversions públiques que van reactivar l'economia.

Aquesta va ser la proposta de Keynes i d'allà va sortir el keynesianisme, que va ser la doctrina dominant en els mitjans econòmics fins a, més o menys, principis de la dècada de 1970, assegurant una expansió del capitalisme, amb conquestes socials simultànies.

Però el keynesianisme d'avui no pot ser el de llavors.

Com a reactivació econòmica va ser, fonamentalment, obra pública, obra d'infraestructura. Però ara, quin és l'obra d'infraestructura? Avui l'obra d'infraestructura és invertir en recursos humans,

en infraestructura tecnològica, en investigació, en ensenyament, inversió en educació, cultura, tecnologia i serveis públics.

10 És la inversió que, a la vegada, reactiva més directament l'economia i afavoreix la cohesió social. I aquesta inversió es gestiona, és conegut arreu, molt més eficaçment, concretament i legítimament a nivell local, a partir dels ajuntaments. Aquest nou keynesianisme informacional no condueix a una recentralització de l'Estat, sinó que se suporta en els moviments i institucions autonòmiques; en la societat activa de cada àmbit geogràfic, des del món a la casa.

Amb motiu d'oferir elements útils a la societat activa, La Factoria, en col·laboració amb Citilab Cornellà, editarà un número especial sobre el "keynesianisme informacional" en què ens agradaria comptar amb la teva col·laboració (esperem que ens enviïs les teves idees i aportacions a: tu.revista@revistalafactoria.eu).

Sindicats nous

I aquí hi ha un dels principals reptes del món del treball i, pel que a nosaltres ens concerneix, el sin-

dicalisme, saber adaptar les seves estructures tayloristes-fordistes a l'era digital; saber representar la globalitat a més de les branques de producció; i ser autònoms de veritat.

Sí, adaptar les seves estructures tayloristes-fordistes a l'era digital, ja que continuen estructurats en rams de producció en una mímesi del que és l'organització industrial, que cada dia perd espai a favor del sector serveis.

Saber representar la globalitat a més de les branques de producció, especialment als treballadors que encara no s'han incorporat al mercat de treball o que ja n'han estat expulsats, concertant acords que garanteixin els mitjans socials suficients per a qualsevol ciutadà, treballi en les condicions que treballi.

I ser autònoms de veritat. No n'hi ha prou amb independitzar-se dels partits polítics, que ja ha significat un gran pas, ja que els sindicats han deixat de ser la seva fidel infanteria. Es tracta, a més, de tenir un discurs social propi, capaç d'entrar a formar part de la consciència col·lectiva i de ser útil per avançar cap a una societat justa, on la llibertat, l'equitat i la solidaritat siguin tres valors en un, i aquest un indivisible.

El nou Estat del benestar

12

En aquest punt continua tenint vigència l'Estat del benestar, potser més vigència que mai, ja que ha permès el desenvolupament econòmic, respectant la propietat privada i garantint drets socials col·lectius. Potser sigui el que Marcuse va definir com l'estat intermedi entre el capitalisme i el socialisme. Recuperem i fem nostra la concepció d'Estat del benestar tal com la concebia Polanyi i que podríem definir com la circumferència que marca els límits que la societat s'ha traçat a ella mateixa per delimitar el que està disposada a aportar col·lectivament per garantir la seguretat de tots.

El concepte és important: no es tracta d'ajudar el feble, sinó d'ajudar-nos tots a tots, per viure segurs col·lectivament i individualment. I això és: educació, nutrició, sanitat, seguretat, pobresa infantil, etc.

Hem de rebatre la idea segons la qual l'Estat del benestar és un malbaratament i un ajudar les persones vagues i inútils. Arguments per refutar-la n'hi ha. Serà interessant veure l'evolució del debat sobre sanitat col·lectiva als Estats Units. I, en aquest punt, cal recordar els treballs del professor Esping-Andersen on es demostra empíricament

que els EUA, amb el seu sistema privat, gasten més diners per habitant que Suècia, però atenen molts menys ciutadans: més PIB (capital privat públic) i menys percentatge de població. No fa falta dir que en la diferència està el negoci.

La fal·làcia de les pensions i els acomiadaments

A Espanya, el debat sobre la necessitat que sosté la patronal de flexibilitzar el mercat laboral és una mostra de com no ha de dur-se el debat sobre la transformació de l'Estat del benestar. No podem excloure del tot a una part, ja que l'Estat del benestar és un joc de gots comunicants en què si un es trenca tot el líquid s'aboca al terra.

Ha estat el governador del Banc d'Espanya qui més guerra ha donat proposant reformes parcials amb dos temes clau: les pensions i la flexibilitat de l'acomiadament. Sobre això, recullo la reflexió que escriu a *La Factoria* el sindicalista José María Zufiaur, indicant que és, no obstant això, en el terreny de les propostes on cal, sobretot, assenyalar més grans discrepàncies amb les observacions del Sr. Governador. No només pel que diu sinó, en gran manera, pel que no diu.

Sobre el sistema de pensions un parell de dades poden contribuir a relativitzar les seves comparacions amb altres països europeus.

14

Primer: en alguns dels països europeus la despesa en pensions representa el 13% del PIB (França, Holanda o Alemanya), el 14% (Àustria), o prop del 15% (Itàlia) i al voltant del 12%, de mitjana, en el conjunt de la Unió Europea. A Espanya, en canvi, no arriba al 9%. Cal preguntar-se, a la llum d'aquestes dades, si la insostenibilitat sistèmica que ens anuncien per a l'any 2050 consistiria, per tant, a arribar a un percentatge de despesa en el nostre sistema de pensions que seria una mica superior al que ara ja (quaranta anys abans) destinen uns altres països del nostre entorn.

Segon: és igualment rellevant tenir en compte que la despesa pública total a Espanya és inferior al 39% del PIB mentre que a Suècia, per exemple, és superior al 52%. I a l'Europa-15 és del 46%. Probablement podríem reflexionar millor sobre les mesures de sostenibilitat i reforma del sistema de pensions si incorporem totes les dades del problema.

I, com si la Seguretat Social fos una companyia d'assegurances i no un sistema de repartiment i

solidaritat, s'insisteix en la contributivitat pura. En realitat, només a 8 dels 27 països de la UE es financen exclusivament les pensions mitjançant cotitzacions (Zubiri, 2009).

Igual succeeix amb la flexibilització de l'acomiadament. La nostra patronal podria partir del model danès, país governat per la dreta, on la flexibilitat laboral és sinònim de seguretat. La seguretat flexi-seguretat danesa, a més de condicions molt més flexibles d'acomiadament individual, implica un reforçament del poder sindical per assolir nivells d'afiliació superiors al 80%: els acomiadaments col·lectius comporten majors dificultats que al nostre país en termes de procediments, de preavisos, de causes de rescissió dels contractes; comporta una despesa pública en polítiques actives, per afavorir la recol·locació dels aturats, equivalent al 5% del PIB; assegura prestacions per desocupació als aturats durant 4 anys equivalents al 90% del que cobraven en actiu; i causa nivells impositius molt superiors als espanyols per poder mantenir aquest tipus de polítiques. Amb un punt de partida així, no crec que els sindicats es neguessin a negociar.

Els partits polítics

Per la seva part, els partits polítics progressistes també han de reformar-se. Cada vegada està més difuminat quin és el seu ideal col·lectiu; apareixen més com a espais de promoció personal que de compromís fraternal; i avancen en la utilització d'un llenguatge perfectament incompreensible: "S'ha explicat vostè amb la deguda confusió", deia ja llavors el senyor Álvaro de Figueroa i Torres.

16

Sí, cada vegada està més difuminat quin és el seu ideal col·lectiu. Sens dubte, se'ns diu que és el socialisme en les seves diferents variants. El cert és que, després de l'elecció d'Obama i el resultat dels comicis europeus, els eixos del progressisme semblen estar més a l'altre costat de l'Atlàntic que en el vell continent: el que allà és canvi, aquí és retrocés. En aquest nou món, les esquerres hauran de definir quina és la seva relació amb les forces progressistes nord-americanes. Explorem les possibilitats que ens ofereix el Partit Demòcrata i el president Obama. Avui, el panorama és aquest que segueix.

L'amic americà

A mitjans del passat juliol de 2008, la versió digital de *La Factoria* va inaugurar un nou format. Durant molts mesos, l'article més consultat pels internautes (no sé si pel títol o el contingut) es titula "11S: l'Home Aranya, Saskia Sassen i les Torres Bessones", del qual és autor Michael Cohen, director del Graduate Program in International Affairs a la New School University de Nova York. És una exposició brillant sobre l'impacte que aquell 11S de 2001 va tenir entre la població de la ciutat de Nova York. El veterà intel·lectual escrivia llavors que "dins uns 5 o 10 anys la sorpresa de l'11S haurà desaparegut i s'explicarà com una cosa inevitable en l'ampli context dels processos històrics". Han passat ja 8 anys i les eleccions nord-americanes del 4 de novembre ens van dir que el seu pronòstic va ser encertat.

En el seu llibre *The Conscience of a Liberal* (octubre, 2007), Paul Krugman, reputat professor d'economia a la universitat de Princeton (New Jersey) i un dels editorialistes estrella del *New York Times*, crida el Partit Demòcrata a reinventar l'Estat del benestar del segle XXI. Aquest ferotge crític de les polítiques del president George W. Bush assenyala

que la remuntada conservadora a mitjà mandat presidencial (en les legislatives de 2002) va ser gràcies a l'explotació que els neocons van fer del terrorisme fins a esprémer-ho com una llimona, i que el principal motiu de promoure la guerra d'Iraq, el 2003, no va ser un altre que el de perpetuar la psicologia del terror per guanyar així les següents eleccions presidencials de 2004.

18

I és que la por ha permès consolidar un discurs conservador, que es va iniciar el 1954 amb l'aparició de la *National Review*, dirigida per William Frank Buckley, Jr. (mort, lamentablement, el febrer de 2008), personatge que anava a misses en llatí; defensava el dret del Sud a vetar el vot negre; o qualificava d'heroi nacional Francisco Franco per haver format un règim polític en nom de l'església i la propietat privada. Va ser el "nou conservadorisme", que tant va influir en Barry Goldwater, Ronald Reagan i Bush, i al qual van donar per nom "moviment conservador", avui un autèntic complex de clubs, llibreries, editorials, emissores de ràdio i escoles molt més potents que el Partit Republicà.

Tanmateix, els EUA han evolucionat molt, sociològicament, en els últims anys: el centre de gravetat es desplaça cap a l'esquerra en els temes interiors; la

política exterior de Bush ha perdut prestigi; i la societat és cada vegada menys racista. Podrà Obama capitalitzar políticament el que ja és un canvi social?

Per aconseguir-ho, el Partit Demòcrata, a la vista de la seva última convenció, considera necessari realitzar tres girs: ideològic, proposant la tornada a una certa intervenció de l'Estat per frenar les derives de la mundialització del capitalisme financer; sociològic, adreçant-se no només a la generació del "baby boom" (els bebès després de la II Guerra Mundial), sinó a la més recent, que anomenen "mil-lenària", molt més diversa i multiètnica, un electorat amb un perfil que sempre va ser més propici als demòcrates; i programàtic, on el més econòmic i el social, com la sanitat i l'educació, prenguin el relleu a la qüestió dels valors, com la família o l'homosexualitat, que tant els enfronta amb els electors republicans.

Per a Krugman, la demostració que hi haurà un canvi real, un nou New Deal, es troba en el fet que, igual que en el vell New Deal la joia de la corona van ser les pensions per jubilació, que ara ho sigui la universalització de la sanitat. Seria la clara contraposició a la política neocon, que, sota el paraigua

de la por, tracta de desmantellar-ho al complet. I en això està el president Obama.

L'any Obama

20

A la llum dels seus discursos, podríem definir que la doctrina Obama consisteix en el consens internacional per una nova política mundial (de tots), que, en la seva opinió, ha de basar-se en quatre pilars: la no proliferació i el desarmament; la promoció de la pau i la seguretat; la preservació del nostre planeta; i una economia mundial que promogui oportunitats per a tots els pobles. La novetat no són els objectius, que podria proposar qualsevol altre. La novetat és que aquesta vegada no sona a paraula osca.

Entre els compromisos que ja ha començat a treballar estan: reforçar la diplomàcia internacional i la cooperació entre els pobles; avançar cap a un món sense armes nuclears; erigir la diplomàcia multilateral com a posició central, amb l'accent posat en el paper de les Nacions Unides i altres institucions internacionals; ha estès ponts entre el seu país i el món musulmà després d'anys de tensions; el compromís en la lluita contra el canvi climàtic. I podríem seguir.

També hi ha expedients que semblen abocats a un carreró sense sortida, encara que molt en contra de la seva voluntat: Guantánamo, on avui segueixen empresonades 223 persones; la guerra a l'Iraq i l'Afganistan; i les seves temptatives de conciliació al Proper Orient, principalment.

Els enemics del president

He escrit més d'una vegada que governar no és tenir el poder: és, només, tenir-ne una part i en absolut majoritària.

Malgrat que avui tots acceptem que el món és multipolar, moltes vegades opinem com si fos unipolar. Al president Obama se li exigeix com si tot el poder del món estigués en les seves mans; com si fos un Superman que en un plis-plas pot abatre tots els depravats que sembren el mal en l'Univers.

Doncs no és així. Els enemics que volen liquidar-lo són molts, tant dins com fora del seu país. Entenc, cada vegada més, el que li hagin atorgat el premi Nobel de la Pau. És més que un suport de cara al futur: premien el present, haver posat fi a una dècada de presidents bel·licistes als EUA.

Però tornem al que s'ha dit: tants enemics té?
Tants, i més.

Els ultraconservadors del seu país li han declarat obertament la guerra. Les corporacions farmacèutiques i sanitàries, en general, també. L'acusen de ser socialista, no haver nascut en terra americana, odiar els blancs i, des del premi Nobel, de ser l'ídol d'una Europa en descomposició moral i sense honor.

22

Mentre Obama pronunciava un discurs davant el Congrés, va passar alguna cosa inaudita i mai vista fins ara. Algú va cridar: "Vostè menteix!". Era el congressista Joe Wilson, que va ser immediatament defensat per Rich Bolen, ni més ni menys que el president del Partit Republicà a Lexington, un dels comtats més blancs i més a la dreta de Carolina del Sud. Al dia següent de l'insult llançat pel seu amic, Bolen va tenir unes paraules que ens tornen als vells temps: "Wilson va cometre un acte de desobediència civil violant les regles del Congrés però ho va fer per defensar una causa més gran, perpetuant així una llarga i orgullosa tradició de la política sudista". Al seu costat hi havia Bill Connor, candidat a governador adjunt, que va afegir: "Si abandonem aquest combat, acabarem

essent esclaus". Darrere de l'histerisme anti-Obama, trobem milionaris de l'Amèrica profunda i camarilles adinerades: per exemple els hereus de Fred Koch, l'industrial de Kansas que va ser un dels fundadors, el 1958, de Juan Birch Society, agrupació d'extrema dreta; o l'AHIP, *lobby* de l'assegurança de malaltia. També molts mitjans de comunicació, que redimensionen l'agitació. Assumeixen un paper nou i central: les ràdios conservadores, els *talk-shows* de les cadenes per cable i els blocs adquireixen legitimitat davant el gran públic, així com grans cadenes com la Fox, a la qual la Casa Blanca ha vetat entrevistar el president, davant la virulència dels seus atacs.

No oblidem que va ser l'extrema dreta qui va donar suport a Richard Nixon fins elevar-lo a la presidència i que, quan va decidir acabar la guerra de Vietnam i es va apartar de l'extrema dreta, va ser aquesta qui va organitzar les filtracions del cas Watergate al *Washington Post* fins aconseguir que saltés de la presidència dels EUA: la gola profunda de tot això era un agent del FBI ultraconservador.

En resum: diverses radicalitzacions confluint a la vegada. Els sectors sudistes racistes, que no admeten que un negre governi el seu país; les

grans corporacions sanitàries, que temen que disminueixi el seu negoci si s'universalitza el dret a la sanitat; la indústria militar, que creu que hi haurà un reflux en la despesa bèl·lica; els ressorts que en el Pentàgon, el FBI (aquí menys) i en la CIA tenen tots ells. I uns mitjans de comunicació que agiten amb força la defensa de tots aquests interessos fent-los cantar a cor.

Deixem per a una altra ocasió els enemics exteriors, de sobres coneguts.

24

El declivi del progressisme europeu

Tanmateix, la reflexió sobre el present i futur europeu, en clau progressista, té aquí un pes de primer ordre: les recents eleccions europees en són un gran toc d'alerta.

Tan cert és que tots els països que estan fora de la Unió volen entrar-hi, com que cap dels que hi està dins en vol sortir. Tanmateix, conforme hi ha més Europa, hi ha menys europeus. Tal és la paradoxa. Diumenge 7 de juny de 2009, 375 milions d'electors de 27 països van ser convocats per renovar els diputats del Parlament europeu escollit el 2004 i dominat, com avui, per les dretes.

L'abstenció i el vot de càstig van fer oblidar la naturalesa d'un escrutini que redissenyarà l'aspecte de l'Europa política, derivant aquestes eleccions a qüestions internes de cada país i tenint com a actuant els líders nacionals de cada partit polític en comptes dels candidats europeus.

Certament, la ciutadania europea només es mobilitza massivament quan hi ha la possibilitat de tombar les propostes que li ofereixen els seus governants. El cas del referèndum constitucional a França és el més eloqüent. Mala cosa.

El 1979, quan el Parlament europeu amb prou feines tenia competències, el 63% dels electors van anar a votar, per només el 45,47% el 2004, quan el poder del Parlament era ja gairebé omnímode. En aquesta ocasió la xifra de participació encara ha estat pitjor: 43% (abstenció del 57%).

La paradoxa és que a més poder de decisió del Parlament europeu, menys interès tenen per ell els ciutadans d'Europa. I a més gran preocupació ciutadana pels temes de cada dia, més els escamotegen, tant la premsa com els candidats, d'un debat electoral que es va centrar en banalitats com ara l'avenir d'Angela Merkel, a Alemanya;

l'escàndol de les dietes als diputats, al Regne Unit; la vida privada de Berlusconi, a Itàlia; els costos de la presidència de la Unió, a Suècia; l'ús d'avions oficials, a Espanya; la malversació de fons, a Bèlgica; l'agressió al líder socialista per un comunista, a Portugal; la consideració de primera volta de les presidencials, a França... Podríem seguir país a país: més del mateix.

Sí, el que hauria de ser el gran debat europeu sobre les qüestions econòmiques i socials s'ha quedat en una vivaç tafaneria tavernària.

26

Entremig de tant desdeny, una altra paradoxa. Per bé que és cert que la crisi del capitalisme financer ha signat el final de l'hegemonia intel·lectual del liberalisme més ideològic, no és menys cert que el que ha reculat són les opcions socialistes en comptes de les conservadores. Els socialistes retrocedeixen on governen: Espanya, Hongria, els Països Baixos. També a Portugal i on es troben en l'oposició, com Polònia i Dinamarca. Només Grècia n'és l'excepció. Es donen grans avenços conservadors a Alemanya i el Regne Unit. Per variar, a Itàlia el sùmmum: l'oposició progressista, a més de perdre, es divideix entre les tendències liberals i centristes en el Parlament europeu. I la

particularitat a França, on dreta i esquerra baixen en benefici de centristes de dretes i d'esquerra, François Bayrou i Daniel Cohn-Bendit (la gran sorpresa), ambdós amb discurs més sòlid que el que pregonen les dues grans opcions tradicionals.

Sens dubte, un vot que el ciutadà sap a qui el dóna, però no sap a qui el donaran, és, potser, el principal element desmotivador. Amb qualsevol seguretat, si el que es votessin fossin llistes europees, amb Europa com a circumscripció única, i, a més, el sufragi universal fóra el mètode d'elecció del president, un altre gall cantaria.

Cap a una esquerra sense ànima

Les esquerres, a poc a poc, van perdent la seva ànima a Europa. Gestionen bé els assumptes públics, però cada vegada costa més trobar la fraternitat en els partits i, encara més, que algú et defineixi l'ideal polític que pot motivar la il·lusió pel que és col·lectiu i fer-te vibrar.

A la vegada, gran part del socialisme es debat entre una modernització de tall tecnoliberal o l'esquerranisme del revolucionarisme sense revolució: no se sap quin camí és pitjor.

Edgar Morin ens proposa passar de la revolució a una metamorfosi, que consistiria a arrelar amb els corrents polítics del socialisme i el comunisme democràtic per preservar grans èxits, com l'Estat del benestar posat al dia, i, a la vegada, per incloure la cultura de l'austeritat i la qualitat de vida, mitjançant la incorporació, que no aïllament, de l'ecologisme a la política. I, el més difícil, aconseguir que temes de la nostra intimitat personal, com el patiment o la felicitat, deixin de ser invisibles en la consciència política col·lectiva. Un camí a explorar.

- 28 A més, la seva imatge es veu molt perjudicada per aparèixer més com a espais de promoció personal que de compromís fraternal. No fa falta anar amb vestit creuat als divuit anys. Per bé que és cert que, en el passat, els partits polítics eren espais que complementaven el que la societat negava als treballadors (biblioteques, sanitat, oci) i que això avui ho assumeixen les institucions, no és menys cert que hi ha unes altres formes de relació: la proximitat, el debat, l'aportació de grups i particulars al progrés de la ciutat, la dinamització cultural. I podríem seguir. Cal explorar nous llaços socials.

I modificar el llenguatge. Vaig escoltar a un diputat dir: "Cal optimitzar les infraestructures de la primera

corona ferroviària”. Tan difícil és dir: “Els trens de rodalies han d'arribar a l'hora”?

Si el llenguatge continua avançant cap a l'esperpent no haurà d'estranyar-nos que l'allunyament ciutadà de la cosa pública es produeixi per la total incomprensió al que diu l'interlocutor polític.

A França, l'esdeveniment més sorprenent del segle XX va ser la pràctica desaparició del Partit Comunista, que va tenir, entre altres mil conseqüències, el deteriorament del llenguatge dels parlamentaris de l'Assemblea Nacional. Els parlamentaris comunistes eren gent de barri i fàbrica, en bona part, i se'ls donava una sòlida formació per defensar amb solvència els interessos que representaven, però mai no van abandonar el llenguatge popular, cosa que feia que, per respondre'ls, els altres parlamentaris delimitessin el seu llenguatge en clau popular. En desaparèixer aquests, el llenguatge s'ha corregut cap a l'enarquisme (amb e), cosa que està influïnt, també, en la premsa escrita. Conseqüència: a França el 40% dels joves de 24 anys no entén un editorial de *Le Monde*. O sigui, per molta democràcia formal que hi hagi al país veí, la qualitat democràtica està en risc, ja que els joves no poden participar plena-

ment perquè no tenen suficient capacitat cognitiva per comprendre el debat polític. Tot un repte, per al qual recomano als polítics que han sortit dels barris que no modifiquin el seu llenguatge per semblar més intel·ligents; ser més intel·ligents és comunicar millor, això sí, amb un llenguatge tan comprensible com correcte sintàcticament i gramaticalment.

Un altre concepte d'hegemonia

30

En aquesta metamorfosi de les esquerres ha d'ocupar un lloc principal un nou concepte d'hegemonia. Coincideixo amb Cohn-Bendit en què les esquerres continuen tenint una concepció productivista de l'hegemonia política, o sigui que prima la quantitat sobre la qualitat, com si el llast de la societat industrial encara les tingués atrapades. El qui va ser Dani *el Rojo* aposta per basar l'hegemonia en la diversitat, cosa que no deixa de ser un repte fàcil, ja que és difícil pesar amb mesures morals i ètiques: a quilos, pesar és més fàcil: a més vots, més hegemonia.

I això és possible. Valgui com a exemple l'acord assolit a Espanya sobre finançament a Catalunya. D'un costat, hegemonia des de la diversitat, ja que

els tres partits que governen la Generalitat catalana, malgrat les seves notables diferències estratègiques, han aconseguit destil·lar el més substancial i convertir-ho en patrimoni comú. D'un altre, les relacions entre el socialisme català i el de la resta d'Espanya, en les quals sempre havia pesat més el PSOE en la balança. Tanmateix, en aquesta ocasió, PSOE i PSC han apostat decididament per la federalització de l'estructura de l'Estat i de les relacions entre ambdós partits polítics. L'hegemonia ha tingut en compte, a més dels vots, la diversitat d'idees i cultures polítiques.

Es tracta d'avançar cap a una nova convivència social i política, en què els valors comuns permetin obtenir espais de trobada i convivència útil per a tots. I és que per superar la crisi, tan important, o més, que el canvi de model econòmic, és el canvi de la nostra cultura política. Estem davant la superposició de crisis econòmiques i morals.

Consell Social

- Comissions Obreres - CCOO
- Unió General de Treballadors - UGT
- Fundació Josep Irla
- Fundació l'Alternativa
- Fundació Nous Horitzons
- Fundació Rafael Campalans

- Acció Escolta de Catalunya
- Acció Jove - Joves de CCOO
- Associació Catalana per la Pau
- Avalot
- Casals de Joves de Catalunya
- Cooperació
- Entorn SCCL
- Escola Lliure El Sol
- ESPLAC - Esplais Catalans
- Fundació Catalunya Segle XXI
- Fundació Ferrer i Guàrdia
- Fundació Pere Ardiaca
- Fundació Terra
- SOS Racisme

- Associació de Joves Estudiants de Catalunya - AJEC
- Associació d'Estudiants Progressistes - AEP
- Ateneus Laics
- Col·lectius de Joves Comunistes - CJC-Joventut Comunista
- Estudiants en acció
- Fundació Cipriano García
- Fundació Josep Comaposada
- Joventut Socialista de Catalunya
- Joves d'Esquerra Verda – JEV
- Món-3

- Associació Catalana d'Investigacions marxistes
- Càtedra UNESCO de Sostenibilitat de la UPC
- Coordinadora per a la Memòria Històrica i Democràtica de Catalunya
- Centre de Recerca Econòmica i Social de Catalunya
- Sin Permiso
- Suburbe-Associació Cultural Estenent el desastre
- DeBarris sccl

Ponències 2009

més enllà de la crisi

UPEC **Universitat
Progressista
d'Estiu de Catalunya**

Amb la col·laboració de

 **Generalitat
de Catalunya**

 **Diputació
Barcelona**

Ajuntament de Barcelona